

Βάσια Λέκκα

ΙΣΤΟΡΙΑ

ΚΑΙ

ΘΕΩΡΙΑ

ΤΗΣ

Από τον Ιπποκράτη μέχρι
το κίνημα της αντιψυχιατρικής
και τον Michel Foucault

ΨΥΧΙΑΤΡΙΚΗΣ

futura

Βάσια Λέκκα

Ιστορία και Θεωρία της Ψυχιατρικής

**Από τον Ιπποκράτη μέχρι το κίνημα
της αντιψυχιατρικής και τον Michel Foucault**

Πρόλογος του Δ.Ν. Πλουμπίδη

futura

Περιεχόμενα

Πρόλογος Δ.Ν. Πλουμπίδης	7
Εισαγωγή	13
I. Οι ψυχικά ασθενείς πριν την ψυχιατρική επιστήμη	17
α. <i>Ψυχικά ασθενείς και ψυχικές διαταραχές κατά την κλασική Αρχαιότητα</i>	20
β. <i>Ψυχική νόσος και ψυχικά ασθενείς την περίοδο του Μεσαίωνα και της Αναγέννησης</i>	27
γ. <i>Ο «Μεγάλος Εγκλεισμός»</i>	33
δ. <i>Οι συνθήκες στα πρώτα ιδρύματα εγκλεισμού του 17ου και 18ου αιώνα</i>	43
II. Η ανάδυση της ψυχιατρικής ως διακριτού επιστημονικού κλάδου	51
α. <i>Η γέννηση της «ηθικής θεραπείας» και η ανάδυση του θεραπευτικού ασύλου</i>	55
β. <i>Οι εθνικές παραδόσεις σε Γαλλία, Γερμανία, Αγγλία</i>	72
γ. <i>Η «πρώτη βιολογική ψυχιατρική»</i>	79
III. Η πρώτη αποστασία: η γέννηση της ψυχανάλυσης	101
α. <i>Jean-Martin Charcot (1825-1893)</i>	101
β. <i>O Sigmund Freud (1856-1939) και η γέννηση της ψυχανάλυσης</i>	105
γ. <i>Οι πρώτοι συνεχιστές του Freud. Αποστάτες και οπαδοί</i>	118
IV. Ο «σύντομος 20ός αιώνας»: η πορεία της ψυχιατρικής επιστήμης και οι μετασχηματισμοί στην αντιμετώπιση των ψυχικά ασθενών	129
α. <i>Θεραπεία μέσω ελονοσίας, υπνοθεραπεία, ινσολινοθεραπεία</i>	131
β. <i>Το ηλεκτροσόκ</i>	136
γ. <i>Η ψυχοχειρουργική</i>	139
δ. <i>Η εμφάνιση της ψυχοφαρμακολογίας</i>	141
ε. <i>Κοινωνική και κοινοτική ψυχιατρική – «ψυχιατρική του τομέα»</i>	146
στ. <i>Η πορεία της ψυχανάλυσης</i>	150
V. Η ελληνική πραγματικότητα	165
α. <i>Τα πρώτα ιδρύματα και η αντιμετώπιση των ψυχικά ασθενών</i>	168
β. <i>Η εισδοχή της ψυχαναλυτικής θεωρίας στους κόλπους της ελληνικής επιστημονικής κοινότητας</i>	179

VI. Κριτικές προσεγγίσεις στην ψυχιατρική επιστήμη:	
το κίνημα της αντιψυχιατρικής και η σκέψη του Michel Foucault	185
<i>α. Το κίνημα της αντιψυχιατρικής</i>	187
<i>β. Michel Foucault (1926-1984)</i>	199
Αντί Επιλόγου. Ο ψυχικά ασθενής στις αρχές του 21ου αιώνα	211
Σημειώσεις	221
Βιβλιογραφία	283

Πώς καθορίζονται και επανακαθορίζονται τα όρια ανάμεσα στον κόσμο της λογικής και στον κόσμο της τρέλας; Ποια υπήρξε η πορεία της ψυχικής νόσου και του ψυχικά ασθενή στον χρόνο; Μέσα στο πλαίσιο ποιων ιστορικών συνθηκών ανεγέρθηκαν ξαφνικά άσυλα και ιδρύματα εγκλεισμού στα οποία στοιβάχθηκαν όσοι/ες θεωρήθηκαν «ψυχικά ασθενείς» και εντός των οποίων εντοπίστηκαν και ταξινομήθηκαν συγκεκριμένες καταστάσεις και ανθρώπινες συμπεριφορές ως «ψυχικές διαταραχές»; Ποια υπήρξαν τα ιστορικά *a priori* που οδήγησαν στην κατηγοριοποίηση κάποιων ανθρώπων ως «ψυχικά ασθενών», στο στιγματισμό και την απομόνωση του «διαφορετικού» και στην απόπειρα επιβολής μιας, κοινωνικά ακίνδυνης και συνάμα επιθυμητής, ομοιομορφίας; Πώς φθάσαμε στην αντιμετώπιση των ψυχικά ασθενών με φοβία, επιφύλαξη και προκατάληψη και στην ταύτισή τους με τον «Άλλο»; Πώς τελικά επιτελείται η συγκρότηση της επιστημονικής γνώσης και η παραγωγή του επιστημονικού λόγου στα εκάστοτε κοινωνικά μορφώματα; Είναι, εν τέλει, δυνατόν να συλλογιστούμε την επιστημονική γνώση χωρίς ταυτόχρονα να λάβουμε υπ' όψιν τα εκάστοτε δίκτυα εξουσίας και ελέγχου; Τα παραπάνω ερωτήματα βρίσκονται στο επίκεντρο της παρούσας μελέτης. Η απάντησή τους επιχειρείται μέσα από την παρουσίαση της ιστορικής πορείας της ψυχικής νόσου και της αντιμετώπισης των ψυχικά ασθενών από την κλασική Αρχαιότητα μέχρι τις αρχές του 21ου αιώνα.